

Verslag holenbroeders 1987

Jan Glas

Inleiding

Acht seizoenen zijn er nu gegevens van holenbroeders verzameld en gepubliceerd. Waarom gaat ieder voorjaar zo tegen 1 juni een aantal vogelliefhebbers zeulend met lange ladders het bos of het park in om te zien wat de broedresultaten zijn in de door ons zelf getimmerde vogelhuisjes? Is er misschien een overeenkomst tussen het jagen met het geweer en het diervriendelijker fotograferen, of tussen het hebben van een eierenverzameling en het controleren van nestkastjes? Zijn we daarom iedere keer weer verrukt bij het aanschouwen van een nestje met daarin eitjes of jongen van kool- of pimpelmees? Helemaal te gek is het natuurlijk als blijkt dat de bewoners bonte vliegenvangers, gekraagde roodstaarten of zwarte mezen zijn. Het is en blijft leuk, nestkastenwerk.

Resultaten

Tabel 1 geeft een overzicht van soorten en aantallen holenbroeders waarvan broedgegevens zijn verzameld. Het betreft hier alleen cijfers uit parken en bossen. Een totaaloverzicht van broedgegevens uit particuliere tuinen komt een volgende keer aan de orde.

Opmerkingen bij de gebieden

Gebied 1 - Drie bos-/ransuil-kasten waren bewoond door kauwtjes. Tijdens de controle waren deze reeds uitgevlogen. Nu het bosplantsoen ouder wordt gaan de aanwezige ransuilen en torenvalken meestal broeden in oude eksternesten.

Een grauwe vliegenvanger-kastje was bewoond door wespen en een kastje voor gekraagde roodstaarten met een spleet als vlieggat werd inderdaad bewoond door deze vogeltjes.

Gebied 2 - Een mezenkastje met een vlieggat met een doorsnede van 32 mm werd bewoond door bonte vliegenvangers; tijdens de controle kwamen de eitjes net uit.

Gebied 3 - Het bezettingspercentage ligt een stuk hoger dan in 1986 (25%) namelijk 63%. Redenen zijn hiervoor niet te geven. Enkele kastjes werden toegetakeld door spechten. Voor educatie zijn hier enkele mezenkastjes voorzien van plexiglas, ophanghoogte ± 1.50 m.

Gebied 4 - Jans Sikkens maakte melding van 3 gereed zijnde mezennestjes en een onbekend nestje. Als we deze nestjes erbij tellen, dan is het bewoningspercentage geen 37% maar bijna 50%.

Vermoedelijk door een aantal strenge winters achter elkaar valt de verhouding koolmees - pimpelmees negatief uit voor de laatste. Dit is in alle terreinen het geval, zie tabel 1.

Gebied 5 - Op deze plaats stonden anders de resultaten van de Hortus. In seizoen 1987 is echter niet gecontroleerd. In 1988 wordt het nestkastenwerk voortgezet door nieuwe mensen.

Het nestkastenonderzoek in Winschoten is weer opgevat. Het afgelopen jaar is alleen gekeken naar de soort bewoner van de kastjes. Net als in gebied 4, opvallend veel bonte vliegenvangers.

tabel 1. Aantallen broedparen in nestkasten van telgebieden in Groningen.

jaar:	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987
Koolmees	48	61	55	62	72	47	45	60
Pimpelmees	28	31	35	33	34	38	20	15
Zwarte Mees						2	2	
Spreeuw	6	2	4	11	13	7	7	8
Kauw	3	2	4	4	6	7	7	4
Ringmus		1		5	5	1	1	
Huisemus			2		1			
Grauwe Vliegenvanger			1			1		
Bonte Vliegenvanger	1	3	2	5	3		2	7
Gekr. Roodstaart			1	1	2		1	1
Zwarte Roodstaart						1		
Boomkruiper	2	3	1	1				
Roodborst						1		
Holenduif			1		1	2	1	
Torenvalk	3	1	2	2	3	1	2	1
Kerkuil		1		5	8	6	9	
Ransuil	1		1		1			

tabel 2. Gemiddeld aantal eieren of jongen per kast (aantal bezette kasten) in 1987.

Gebied	1	2	3	4	5
Torenvalk	4.0 (1)				
Bonte Vliegenvanger		6.0 (1)		6.5 (3)	? (3)
Koolmees	8.0 (19)	8.4 (16)	7.5 (9)	6.3 (3)	? (13)
Pimpelmees	9.0 (3)	10.4 (7)	11.0 (3)	(0)	? (2)
Ringmus					
Spreeuw				3.1 (8)	
Kauw	? (3)			3.0 (1)	
Gekr. Roodstaart	5.0 (1)				
Totaal aantal kasten	33	29	19	40	26
waarvan bezet	82%	83%	63%	37%	69%

Overzicht gebieden

Gebied	Controle-datum	Uitgevoerd door
1 Meerwijck Hoogezand, 200 ha bosplantsoen	30 mei	L.B. Scholtens en A. Veenstra
2 Slochterbos, 30 ha loofbos	3 juni	J. Hoving en J. Glas
3 Ekenstein, wandelpark	4 juni	J. Hoving/rangers
4 Friescheveen, landgoed	6 juni	J. Sikkens
5 Stadspark Winschoten	?	A. Philippi/Nivon

Losse waarnemingen van broedplaatsen van (half-)holenbroeders

Gekraagde roodstaart: Nest in natuurlijke holte van een oude berk, vloeiveld Blekslage (in 1986 2x0). Drie nesten in nestkastjes op terrein Veenhuizerstukken, soort mezenkastje met over de volle breedte bovenaan een spleet van 3 à 4 cm. Een nest in een mezenkast met een door spechten vergroot vlieggat. In Wagenborgen 2 nestjes in spreuwenkasten met een doorsnede van circa 50 mm. In Slochteren 1 nest in een als nestkast verbouwd tempeltje op een boerderij.

Bij de heer Groenendijk te Baars (Overijssel) broeden ieder jaar 3 paartjes in nestkasten. De maten en uitvoering van de kasten zien er als volgt uit: binnenmaten 12x15, hoogte 25 cm, vliegopening ± 40x40 mm in een bovenhoek; het geheel is omkleed met schors, ook de vliegopening. Over de afgelopen 5 jaar is het gemiddelde jaarresultaat per kastje: 11 eitjes (2 legsels) en 9 uitgevlogen jongen.

Boomkruiper: Een nestje in een nestkast als boven beschreven te Baars. Nest in holle linde, Slochterbos.

Bonte Vliegenvanger: Een broedgeval in een houtbetonkast met een doorsnede van 30 mm, Veenhuizerstukken. Een nest in een spechtenkast op de begraaftplaats te Stadskanaal.

Grauwe Vliegenvanger: Op een begraaftplaats in Stadskanaal een nest onder een overstekende nokpan van een schuurtje en in Meedhuizen jaarlijks in een oude wilg.

Zwarte Roódstaart: Bij de Akzo Delfzijl in een vensterbank op twee hoog en in Meedhuizen in een schuur op een balk.

Torenvalk: Drie jongen uitgebroed op een dubbele T-balk bij de Akzo Delfzijl.

Kerkuilen in 1986

Gegevens verzameld door Henk Hut, SBB.

Aantal jongen	Broedplaats	
West-Groningen:		
3	nestkast	(1)
3	nestkast	(2)
4	nestkast	(3)
4	nestkast	(4)
3	nestkast	
2	uilebord	(5)
Noord-Groningen:		
2	nestkast	
2	tussen dakbedekking	
Oost-Groningen:		
4	nestkast	(6)
4	nestkast	
3	nestkast	(7)

—
34 jongen uitgebroed gem. 3.1,
vorig jaar 32 gem. 3.2

Bijzonderheden:

- (1) 6 eieren, 3 jongen uitgevlogen.
- (2) 4 eieren, 3 jongen uitgevlogen.
- (3) nest is verlaten, 2e broedsel achter uilenbord, jongen ook verlaten.
- (4) 3 dode jongen op 11/6, 2e broedsel 5 jongen, hiervan op 10/9 4 geringd.
- (5) jongen dood op 10/7.
- (6) geringd op 12/7.
- (7) nest verlaten, 3 jongen naar asiel, hiervan 1 grootgeworden en losgelaten.

Uiteindelijk maar 26 jongen uitgevlogen in 1986.

	1981	1982	1983	1984	1985	1986
aantal broedgevallen	10	7	14	16	10	11
aantal jongen	23	24	61	53	32	34
aantal bezette kasten	1	0	5	8	6	9
	10%	0%	35%	50%	60%	82%

Het aantal paren kerkuilen dat in nestkasten broedt vertoont een stijgende lijn. Landelijk is dit ook het geval. Op sommige plaatsen, bijvoorbeeld in de Achterhoek, is de toename zelfs 100%. Nestkasten voor kerkuilen hebben meerdere voordelen: ze staat op plaatsen waar gemakkelijk te controleren is, en uit het nest gevallen jongen behoren tot het verleden.

